

Richtlijnen milieu-effectrapportage

Industriezandwinningsplan
Gelderland 2e fase

217-47
(29)

RICHTLIJNEN
voor het
MILIEU-EFFECTRAPPORT
ten behoeve van het
INDUSTRIEZANDWINNINGSPLAN GELDERLAND, 2E FASE

1 juni 1989
Gedeputeerde Staten

INHOUDSOPGAVEpagina

1	Inleiding	1
2	Probleemstelling en doel	3
3	Eerder genomen en nog te nemen besluiten	5
4	De voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven	7
4.1	De voorgenomen activiteit	7
4.2	Alternatieven	7
4.2.1	Algemeen	7
4.2.2	Doelstellingsalternatieven	7
4.2.3	Het nul-alternatief	8
4.2.4	Locatie-alternatieven	8
4.2.5	Uitvoerings- en inrichtingsalternatieven	9
4.2.6	Het alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu	
5	Bestaande toestand van het milieu waarbij inbegrepen de te verwachten ontwikkeling van dat milieu	11
5.1	Bodem en grondwater	12
5.2	Oppervlaktewater	12
5.3	Vegetatie	12
5.4	(Avi)fauna	12
5.5	Cultuurhistorie	12
5.6	Visueel landschappelijke aspecten	
6	Beschrijving van de gevolgen voor het milieu	14
6.1	Wijze van beschrijving	14
6.2	De milieu-effecten algemeen	15
6.2.1	Bodem en grondwater	15
6.2.2	Oppervlaktewater	17
6.2.3	Landschap	17
6.2.4	Vegetatie	17
6.2.5	(Avi)fauna	18
6.2.6	Archeologie en cultuurhistorie	18
6.2.7	Landbouw	19
6.2.8	Veiligheid en overlast voor de bevolking	19
7	Overzicht milieu-effecten ten opzichte van de autonome ontwikkeling voor elk van de in beschouwing genomen alternatieven	20
8	Overzicht van leemten in kennis en informatie	21
9	Samenvatting van het MER	22
10	Vorm en presentatie van het MER	23

1 INLEIDING

In overleg met het Rijk en andere provincies heeft de provincie Gelderland de taak op zich genomen om jaarlijks 5 miljoen ton beton- en metselzand te leveren, ter voorziening in de landelijke behoefte aan industriezand, zie de beleidsnota Gegrond Ontgronden. Vanwege het feit dat zandafvoer per schip plaatsvindt, is de landelijke industriezandwinning momenteel geconcentreerd in de uiterwaarden. Daarwinning in de uiterwaarden, uit een oogpunt van natuur- en landschapsbehoud en rivierbeheer op toenemende bezwaren stuit, is het provinciaal beleid gericht op het verplaatsen van de buitendijkse winning naar het binnendijks gebied. Uitgaande van deze beleidskeuze, heeft de provincie besloten om twee binnendijkse zandwinplaatsen aan te wijzen voor de realisatie van de hun opgelegde taakstelling.

De eerste locatie - de H1-locatie ten zuiden van Winssen - is inmiddels gekozen door de vaststelling van het "Industriezandwinningsplan Gelderland, 1e fase" in Provinciale Staten.

De tweede locatie - één F-locatie in de gemeente West Maas en Waal - zal te zijner tijd worden aangewezen door vaststelling van het "Industriezandwinningsplan Gelderland, 2e fase". Hiervoor zal allereerst een vergelijkende studie worden uitgevoerd. Onderdeel hiervan is het opstellen van een milieu-effectrapport.

Op 12 januari 1989 werd door Gedeputeerde Staten in de Staatscourant bekend gemaakt dat bij het besluit tot aanwijzing van een winlocatie voor industriezand (Industriezandwinningsplan Gelderland, 2e fase) de regels met betrekking tot de milieu-effectrapportage (MER) uit de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) (Staatsblad 211) zullen worden toegepast.

Vervolgens bestond er in de periode 16 januari-14 februari 1989 voor een ieder de gelegenheid schriftelijke opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen. Binnen genoemde periode zijn eveneens adviezen ontvangen van de wettelijke adviseurs. Voor het Industriezandwinningsplan Gelderland, 2e fase zijn dit de directeur Landbouw, Natuur en Openlucht recreatie in de provincie Gelderland en de regionale inspecteur van de Volksgezondheid.

In bijlage 2 is een lijst opgenomen van de schriftelijk ontvangen inspraakreacties.

Op 30 maart 1989 heeft een werkgroep van de Commissie voor de Milieu-effectrapportage advies uitgebracht.

Bovenstaande adviezen en inspraakreacties hebben de basis gevormd voor de in voorliggende nota opgenomen richtlijnen. In bijlage 3 leveren Gedeputeerde Staten commentaar op de adviezen en inspraakreacties voor zoverre deze niet, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm in de richtlijnen zijn terug te vinden.

De onderstaande richtlijnen zijn in hoofdlijnen gerangschikt volgens de wettelijk voorgeschreven inhoud voor een milieu-effectrapport zoals vastgelegd in artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

2 PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Het MER dient een nauwkeurige en operationale omschrijving van het doel en belang van het voornemen te geven: wat wordt met de voorgenomen activiteit beoogd (artikel 41j, lid 1, onder a). Welk maatschappelijk probleem wordt opgelost, dan wel welke maatschappelijke gewenste activiteit wordt veilig gesteld. Het doel van het beleidsvoornemen zou kunnen worden omschreven als:

- het aanwijzen van de tweede winlocatie ter uitvoering van de provinciale taakstelling voor het veiligstellen van de landelijke voorziening van beton- en metselzand voor de termijn van 10 à 15 jaar.

Dit beleidsvoornemen dient afgestemd te worden op het beleid op andere terreinen, zoals ruimtelijke ordening, natuurbeheer, economie en werkgelegenheid, landbouw, milieuhygiëne, waterhuishouding, openluchtrecreatie, e.d.

Het Industriezandwinningsplan is een door Provinciale Staten vast te stellen beleidsplan. De opstelling van zo'n plan is een bevoegdheid die gebaseerd is op de Provinciewet. Tevens kent het Industriezandwinningsplan voor wat betreft de ruimtelijke aspecten de status van een streekplanuitwerking.

Voor zandwinningsplan als de onderhavige is voorts een vergunning nodig van Gedeputeerde Staten krachtens de Ontgrondingenwet, die niet uitgevoerd kan worden als het gemeentelijk bestemmingsplan een andere bestemming aangeeft (meestal "agrarisch").

Doordat het Industriezandwinningsplan tevens een streekplanuitwerking is, kan de provincie in het uiterste geval op basis van artikel 37 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de wijziging van het bestemmingsplan afdwingen.

Het is van groot belang dat duidelijkheid wordt verschaft over het aandeel van Gelderland in de voorziening van de netto landelijke behoefte en het minimaal daaruit resulterende bruto en netto ruimtebeslag.

Bij het beschrijven van probleem en doel dient beargumenteerd te worden waarom de locatiekeuze zich beperkt tot de wingebieden F1, F3 en F4. Dit te meer omdat de F3-variant bij een eerdere selectie minder goed scoorde en de F4-variant al vóór de laatste fase was afgevallen.

Het is verder van grote betekenis om bij de voorgenomen activiteit en de alternatieven nader in te gaan op de volgende punten:

- uitgangspunten die afgeleid kunnen worden uit geformuleerd overheidsbeleid, met name met betrekking tot de inrichting en ruimtelijke ordening van het landelijk gebied de waterhuishouding en het milieubeheer;
- uitgangspunten voor de keuze van het aantal en de omvang van de uiteindelijk in het Industriezandwinningsplan aan te wijzen winlocaties;

- beperkingen en randvoorwaarden zoals die gelden voor een open verbinding met de rivier;
- uitgangspunten met betrekking tot de ruimtelijke en landschappelijke inpassing van de zandwinplas;
- uitgangspunten die zijn gehanteerd om de gevolgen voor de bevolking (in sociaal-, cultureel- en economisch opzicht) en het fysieke milieu zoveel mogelijk te beperken;
- uitgangspunten zoals die gelden voor de financieel/economische haalbaarheid van de zandwinning (inclusief inrichting en beheer).

3 EERDER GENOMEN EN NOG TE NEMEN BESLUITEN

In het MER moet worden vermeld ten behoeve van welk(e) besluit(en) het MER is opgesteld en dienstig kan zijn en door wie of welke overheidsinstanties deze besluiten zullen worden genomen. Tevens dient te worden beschreven volgens welke procedure (met eventuele coördinatie) en tijdsplan dit geschiedt en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel of informeel betrokken zijn. Voorts dient te worden vermeld welke ter zake doende overheidsbesluiten reeds zijn genomen en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER is opgesteld, dit onder vermelding van de status van deze besluiten (hardheid; hoe lang geleden genomen).

Het besluit ten behoeve waarvan het MER wordt opgesteld, betreft het beleidsplan "Industriezandwinningsplan Gelderland, 2e fase". Dit plan dat uiteindelijk door Provinciale Staten wordt vastgesteld vormt tevens voor wat betreft de ruimtelijke aspecten) een uitwerking van het Streekplan Midden-Gelderland.

Om inzicht te krijgen in de randvoorwaarden voor dit besluit dient in het MER aandacht te worden besteed aan onder andere de volgende documenten en beleidsvoornemens.

- De relevante wetgeving ter zake (Wet geluidhinder, Wet bodembescherming, Hinderwet, Wet op de Ruimtelijke Ordening, etc.).
- Nota's met betrekking op het Ontgrondingsbeleid (UDP-nota, landelijke beleidsnota "Gegrond Ontgronden", Raamwerknota ontgroningenbeleid, Keuzenota industriezandwinningsplan Gelderland, ontwerp-Industriezandwinningsplan Gelderland, notitie Industriezandwinningsplan Gelderland: beantwoording Statenvragen en een voorstel voor de verdere procedure, voortgangsnotitie: aanpak en organisatie nader vergelijkend onderzoek F-locaties, "Industriezandwinningsplan Gelderland, 1e fase).
- Documenten die randvoorwaarden stellen aan te nemen besluit (Vierde Nota RO, Nota Landelijke Gebieden; Structuurschets voor de landelijke gebieden, Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, Structuurschema Openluchtrecreatie, Structuurschema Drink- en Industriewatervoorziening, Structuurschema Landinrichting, Nota inzake overwegingen uitgangspunten voor het in voorbereiding nemen van de ruilverkaveling "Land van Maas en Waal", Indicatief Meerjarenprogramma Milieubeheer, Streekplan Midden-Gelderland, ontwerp-Beleidsplan Uiterwaarden, Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (TROP), Oppervlaktewaterkwaliteitsplan Gelderland, Grondwaterplan Gelderland, Provinciale Verordening grondwaterbeschermingsgebieden, Provinciaal Milieuhygiënisch beleidsplan, vigerende bestemmingsplan(nen) betreffende gemeente(n).

Evenzeer dient te worden aangegeven welke besluiten en overeenkomsten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen in het betreffende studiegebied en daar buiten, teneinde het project ten

uitvoer te kunnen brengen. Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen besluiten betreffende de uitvoering van de feitelijke ontgronding en besluiten en overeenkomsten betreffende de herinrichting en het beheer van het residu. Tevens dient de belangrijkheid van het besluit en/of de overeenkomst in de context van de ruimtelijke kwaliteit en uitvoerbaarheid van het project te worden geschetst.

4 DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN

4.1 De voorgenomen activiteit

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden beschreven en uitgewerkt. De voorgenomen activiteit is het doen van een keuze door de initiatiefnemer uit alternatieve mogelijkheden voor het bereiken van het doel. In deze MER wordt volstaan met vergelijking van de alternatieven zonder daarbij een voorkeur uit te spreken. De keuze van één locatie uit deze alternatieve oplossingen wordt gemaakt in het verdere verloop van de besluitvorming mede op basis van de in het MER gepresenteerde milieu-overwegingen en de beoordeling daarvan, inclusief de inspraak.

Ten behoeve van het onderzoek naar de te verwachten milieu-effecten dienen in het MER de alternatieven nader te worden uitgewerkt. Er dient aandacht te worden besteed bij de beschrijving van de alternatieven aan diverse aspecten welke in paragraaf 4.2.5 worden aangegeven.

4.2 Alternatieven

4.2.1 Algemeen

De selectie van de meest in aanmerking komende alternatieven, die in het MER beschreven dienen te worden, is één van de belangrijkste functies van het zogenaamde vooroverleg in de MER-procedure. Deze alternatieven zullen qua diepgang, detaillering en abstractieniveau vergelijkbaar en evenwichtig moeten zijn. In het onderhavige project is sprake van een overeengekomen provinciale taakstelling op basis van een landelijke behoefte voor de lange termijn. Hierdoor lijkt het minder zinvol alternatieven op te laten nemen die uitgaan van een andere behoefte of provinciale taakstelling; wel zal uiteraard duidelijkheid moeten bestaan over de verwachte werkelijke omvang van die taakstelling. De nadruk zal moeten liggen op locatie- en inrichtings-alternatieven. De volgende typen van alternatieven dienen in beschouwing te worden genomen.

4.2.2 Doelstellingsalternatieven

In het geval van de keuze voor een tweede winlocatie gaat het niet om een doelstellingsalternatief. Alternatieven als winning van Noordzeezand, toepassing van alternatieve materialen zoals puin, verhoging van de invoer of beperking van de uitvoer en de mogelijke vermindering in de kwaliteitseisen voor beton- of metselzand zijn niet van toepassing. Er is besloten dat de provincie Gelderland de komende planperiode (1993-2005) beton- en metselzand zal leveren om aan de landelijke behoefte te voorzien. De provincie Gelderland

heeft in overleg met het Rijk de taakstelling op zich genomen jaarlijks ca. 5 miljoen ton industriezand te leveren. Uitgaande van twee winlocaties betekent dit jaarlijks een produktie van ca. 2,5 miljoen ton per locatie. Als winperiode wordt uitgegaan van 1993-2005. Beide uitgangspunten zullen in het MER nader moeten worden gemotiveerd. Er dient aandacht besteed te worden aan de gevolgen voor de fasering van de zandwinning, en aan de mogelijke gevolgen hiervan wanneer zich wijzigingen voordoen in de zandbehoefte.

4.2.3 Het nul-alternatief

Het nul-alternatief, dat wil zeggen het niet doorgaan van de in het beleidsvoornemen aangekondigde activiteiten, dient altijd in het MER beschouwd te worden. Dit houdt in dat de situatie moet worden beschreven, welke in 2005 zal bestaan, wanneer de aangekondigde activiteiten niet doorgaan. Bij het nul-alternatief dienen de autonome ontwikkelingen te worden beschreven, zoals die uit de verschillende ruimtelijke plannen kunnen worden afgeleid. Voor zover dat mogelijk is zal daarbij ook aandacht besteed moeten worden aan de in voorbereiding zijnde ruilverkaveling voor het gebied. Er van uitgaande dat de zandwinning in 1993 zal beginnen, zal de autonome ontwikkeling moeten worden beschreven tot ongeveer het jaar 2005.

Het meenemen van het nul-alternatief - het niet overgaan tot aanwijzing van de zandwinlocatie - is gezien de taakstelling die de provincie Gelderland voor beton- en metselzand op zich heeft genomen, in beginsel geen reële variant tenzij uit de MER-studie blijkt dat ontzanding onoplosbare problemen voor het milieu oplevert.

Het nul-alternatief zal primair als referentiekader dienen voor het beschrijven van de effecten van de andere alternatieven (zie eveneens paragraaf 5).

4.2.4 Locatie-alternatieven

Door de vaststelling van het "Industriezandwinningsplan Gelderland, le fase" op 29 juni 1988 door Provinciale Staten, is de eerste winlocatie definitief aangewezen. In november 1987 besloten Gedeputeerde Staten om de besluitvorming over de tweede IZP-locatie pas af te ronden na een vergelijkend onderzoek (deels in de vorm van een MER) tussen de F1-locatie onder Wamel, F3-locatie bij Maasbommel en de F4-locatie bij Alphen.

De keuze van de drie wingebieden (F1, F3 en F4) moet beargumenteerd worden.

In het MER dient de ligging en vorm van de zandwinningsplas en de fasering van de zandwinning nader aangegeven te worden.

De alternatieve locaties F1, F3 en F4 zijn globaal weergegeven op de kaart in bijlage 1. Uitgangspunt is dat de nader uit te werken inrichtingsvarianten hierbinnen ontwikkeld zullen worden. Overschrijding van de begrenzing zal slechts dan in beschouwing worden genomen wanneer dit uit een oogpunt van ontwerp en/of milieu zeer duidelijk de voorkeur verdient.

4.2.5 Uitvoerings- en inrichtingsalternatieven

Voor de drie locaties dienen de uitvoerings- en (her)inrichtingsvarianten nader te worden uitgewerkt. Dit is voor het onderzoek naar de mogelijke milieu-effecten noodzakelijk. De wijze van uitvoering alsmede de herinrichting en het toekomstig gebruik van de plas zijn immers van invloed op de milieu-effecten.

Voor de drie locaties dienen onderstaande inrichtingsvarianten (globaal in hoofd- en nevenfunctie) te worden ontwikkeld.

Voor de F1-locatie (transportbandontsluiting):

Variant 1A Sterk accent op natuurbouw, waarbij een (sterke) koppeling wordt gelegd met het bestaande natuurgebied de Meeren.

Variant 1B Waarbij naast natuurbouw (komzijde) vooral langs de noordrand van de plas beperkte recreatiemogelijkheden gecreëerd worden. Het gaat daarbij om enige dagrecreatieve voorzieningen ten behoeve van de lokale bevolking.

Voor de F3-locatie (vaarwegontsluiting):

Variant 3A Accent op het benutten van de recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden, waarbij het plas volledig gesitueerd wordt ten zuiden van de Dijkgraaf de Leeuwweg.

Variant 3B Accent naast recreatieve ontwikkeling op het benutten van de natuurbouwmogelijkheden in relatie tot het komgebied Woerdse Veld, waarbij de Dijkgraaf de Leeuwweg in zuidelijke richting wordt omgelegd;

Voor de F4-locatie (vaarwegontsluiting):

Variant 4A Volledig accent op natuurbouw.

Variant 4B Naast accent op natuurbouw aandacht voor mogelijkheden voor vormen van extensief recreatief medegebruik.

Bij de inrichtingsvarianten met een vaarwegontsluiting dienen zowel de keersluis- als de schutsluisvariant beschouwd te worden.

Voor de F4-locatie kan daarnaast als tussenvariant ook het na zandwinning afsluiten van deze locatie overwogen worden.

Voor de zes bovenstaande locatie- en inrichtingsalternatieven dienen de volgende aspecten nader uitgewerkt te worden:

- de begrenzing van de zandwinplas en de in te richten randzone;
- een voldoende gedetailleerde inrichtingsschets met daarop aangegeven: de aard en de plaats van de diverse bestemmingen en van de ontsluiting;
- een motivering bij de wijze waarop het plan is ingepast in de ruimtelijke en landschappelijke structuur van het betreffende gebied;
- de (wisselende) diepte, taluds, vorm van, en de te treffen waterhuishoudkundige maatregelen bij de ontzanding in relatie tot de inrichting en de uitvoering van de (deel)activiteiten;

- de uitvoering en de fasering van de ontzanding met het oog op een tijdelijke (gedeeltelijke) realisering van de nabestemming;
- het tracé en de wijze waarop het zand zal worden afgevoerd;
- de plaats van een eventueel apart in te richten zeef- en sorteerinstallatie, alsmede van eventueel benodigde opslagfaciliteiten;
- de omvang en de situering van de eventueel benodigde voorhaven met bijbehorende overslagfaciliteiten;
- de afvoer, eventuele opslag en het gebruik van de af te graven kleilaag;

4.2.6 Het alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu

Ingevolge de Wabm dient in ieder geval het alternatief te worden beschreven waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast (artikel 41j, lid 3). Dit alternatief zou een combinatie kunnen vormen van locatie-, uitvoerings- en inrichtingsalternatieven, waarbij zoveel mogelijk de vanuit milieuoogpunt in brede zin belangrijke gebiedsdelen worden ontzien, of zo mogelijk bepaalde natuurwaarden nog worden versterkt.

In concreto zal dit alternatief kunnen bestaan uit de locatie die de minste schade toebrengt aan het milieu, c.g. de beste ontwikkelingsmogelijkheden biedt voor wat betreft technische natuurbouw.

Kort samengevat kunnen hierbij de navolgende punten worden genoemd:

- het maximaal ontzien van natuur- en landschapswaarden bij aanleg/aankleding van de plas(sen), bij de zandwinning zelf met z'n installaties en bij het toekomstig beheer/inrichting van de zandwinning;
- waar mogelijk aansluiten op reeds bestaande ingrepen in het gebied;
- het realiseren van een optimaal aquatisch milieu;
- een minimale aantasting van het akoestisch milieu;
- het voorkomen van verdroging van omliggende vochtige bossen en natuurgebieden;
- het maximaal benutten van de mogelijkheden van natuurbouw al of niet gecombineerd met het ecologisch optimaal aansluiten op aangrenzende natuur- en bosgebieden.

5 BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU WAARBIJ INBEGREPEN DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU

Als referentiekader voor de te verwachten milieu-effecten, dient in het MER ook een beschrijving gegeven te worden van de bestaande situatie, alsmede een inschatting van de (autonome) ontwikkelingen indien de activiteit niet zou plaatsvinden.

Aangezien er gekozen kan worden uit meerdere locaties, dient de inventariserende beschrijving ook betrekking te hebben op een onderlinge vergelijking van waarden (zeldzaamheid, soorten rijkdom, vervangbaarheid). Daarnaast dient rekening te worden gehouden met geplande en oplopende ingrepen en met potentiële gebruiksmogelijkheden en functies op de langere termijn (reserveringen). Met name wordt hier genoemd de in voorbereiding zijnde ruilverkaveling voor het gebied Maas en Waal West.

Voor de locatiebeschrijving kan gebruik worden gemaakt van de geologische-, bodem- en grondwaterkaarten het archief van grondwaterstanden, het meetnet grondwaterkwaliteit en van de onderzoeksgegevens naar vegetatie, vogels, landschap en landbouw ten behoeve van het IZP en de deeladviezen voor de ruilverkaveling

Als studiegebied kan worden aangemerkt de potentiële wingebieden F1, F3 en F4 met directe omgeving en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, grondwater, geluidhinder, e.d.) kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen en de beschrijving beperkt blijven tot die gebieden waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit. Gebieden die belangrijke waterhuishoudkundige of ecologische relaties hebben (fourageer-, rustgebieden e.d.) met het directe beïnvloedingsgebied rondom de locaties zouden ook tot op zekere hoogte tot het studiegebied moeten worden gerekend.

Gevoelige objecten in de omgeving dienen onder vermelding van aard, omvang, aantal, plaats en afstand tot de ontwinninglocatie te worden aangegeven op kaart. Gevoelige objecten kunnen zijn:

- woningen en gebouwen;
- waterkeringen;
- gebieden waar grondwater wordt gewonnen met de bijbehorende beschermingszones;
- land- en tuinbouwgewassen;
- flora, vegetaties en levensgemeenschappen in natuurterreinen;
- cultuurhistorische, recreatieve en landschappelijk waardevolle objecten.

Bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en de ontwikkelingen daarvan zal het MER, voor zover relevant en van belang voor de beslissingen, aandacht moeten besteden aan de volgende aspecten.

5.1 Bodem en grondwater

- Bodem: opbouw, typen, eigenschappen (o.a. vochthoudend vermogen), kwaliteit, grondwatertrappen.
- Geomorfologische elementen en patronen, zoals meanders, geulen, dode armen, richels, oeverwallen, rivierduinen, dijken en kaden.
- Geologie: met name de opbouw van de holoceenaafzettingen;
- Geohydrologie en -chemie: geohydrologische opbouw, geohydrologische parameters (doorlaatvermogen, weerstanden), grondwaterstijghoogten, grondwateronttrekking, grondwaterkwaliteit (macroparameters, zoals chloridegehalte en nitraatgehalte, ligging zoet-zout watergrens etc.);
- Aanwezigheid van verontreinigingen ten gevolge van al of niet legale vuilstorten.

5.2 Oppervlaktewater

- In kaart brengen van de waterhuishoudkundige infrastructuur (inclusief gemalen, inlaatpunten, peilen, peilfluctuaties e.d.).
- Beschrijving van de waterkwaliteit van het oppervlakte- en rivierwater en de schommelingen daarin.
- Relatie oppervlaktewater-grondwater: rivier-grondwater: bodemweerstand; polderwater-grondwater: drainageweerstand, kwel- en infiltratiegebieden en -hoeveelheden.

5.3 Vegetatie

- Flora en vegetatie in te onderscheiden deelgebieden; regionale en (inter)nationale betekenis.
- Relaties met kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en betekenis van kwel.

5.4 (Avi)fauna

- Ornithologisch belang van deelgebieden op regionale, (inter)nationale schaal als fourageer-, rust-, broed-, ruigebied, e.d.).
- Soortenrijkdom; zeldzame soorten;
- Ecologische relaties tussen deelgebieden en biotopen.
- Biotopen van amfibieën, reptielen e.d.; hydrobiologische kwaliteiten, indicatorsoorten.

5.5 Cultuurhistorie

- Archeologische en aardwetenschappelijke objecten.
- Cultuurhistorische elementen en structuren.

5.6 Visueel landschappelijke aspecten

- Visueel-ruimtelijke kenmerken van elementen en structuren in het landschap, inclusief grondgebruik.

- Visueel-ruimtelijke kenmerken van en relaties tussen het binnendijkse en buitendijkse gebied, zoals waargenomen vanaf de bandijk (route-analyse).
- Illustratie en beschrijving van standpunten (situaties vóór zandwinning).

Waar dit van betekenis is dient ten aanzien van bovenstaande punten ook het verloop van de ontwikkelingen over de afgelopen jaren beschreven te worden.

Daarnaast moet de autonome ontwikkeling beschreven worden zoals die redelijkerwijs te voorzien is. Hierbij behorende ook de mogelijke (na-ijlings)effecten te worden betrokken van inmiddels voltooide of nog lopende activiteiten (recreatie e.d.) alsmede van activiteiten die thans in voorbereiding zijn (ruilverkaveling).

6 BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

6.1 Wijze van beschrijving

Bij de beschrijving van de gevolgen van de ontzanding voor het milieu moet in acht genomen worden dat ecologie en landschap meer zijn dan de som van de deelaspecten. Er moet daarom aandacht besteed worden aan een landschapsecologische beschouwing op gebiedsniveau.

De hieronder beschreven algemene richtlijnen dienen betrokken te worden op de in 6.2. e.v. weergegeven gevolgen per milieu-aspect.

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten (6). Bij voorkeur zal bij onzekerheid over de effecten moeten worden uitgegaan van de slechtst denkbare situatie.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief/variant verschillen.
- Onderscheid moet worden gemaakt tussen locatie- en niet-locatiegebonden effecten. Welke effecten zijn min of meer specifiek voor de betreffende wingebieden en welke niet.
- De milieu-effecten moeten afzonderlijk voor de verschillende fasen van de activiteit worden beschreven: voor, tijdens en na de ontzanding en bij een voltooide herinrichting.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn en of deze op de korte of lange termijn spelen.
- Aangegeven moet worden of de effecten met een hoge mate van waarschijnlijkheid zullen optreden of dat - bijvoorbeeld nog te nemen besluiten (zie 3) - tot andere (dan wel minder of meer intense) effecten kunnen leiden.
- Aangegeven moet worden of er sprake kan zijn van mogelijke synergistische effecten (d.w.z. combinaties van effecten die gezamenlijk een extra zware milieubelasting betekenen).
- Het te verwachten resultaat en de effectiviteit van mitigerende (= milieusparende) maatregelen, om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.

In het MER dient het geheel van activiteiten, deelactiviteiten, ingrepen en milieu-effecten inzichtelijk te worden gemaakt. Een hulpmiddel hierbij vormt de effecten-matrix.

Een effecten-matrix is een kruistabel, waarin getalsmatig of via trefwoorden en/of symbolen een overzichtelijke samenvatting wordt gegeven van de uitkomsten van de milieu-effect-analyses. De in de matrix opgenomen informatie dient in de tekst toegelicht en (eventueel in bijlagen) op een toegankelijke wijze worden onderbouwd. Tevens dient per effect een conclusie te worden getrokken ten aanzien van de aan de orde zijnde alternatieven.

Daarbij dient steeds een vergelijking te worden gemaakt met de situatie die op het betreffende tijdstip kan worden aangetroffen indien geen ontgroning in het gebied zal plaatsvinden (uitgangssituatie en te voorziene autonome ontwikkelingen).

Teneinde de effecten-matrix overzichtelijk te houden verdient het aanbeveling om per milieu-aspect de relevante effecten van de diverse deelactiviteiten te onderkennen en te beschrijven.

6.2 De milieu-effecten algemeen

In het MER dienen de effecten van de volgende activiteiten te worden voorspeld: afgraving van de bovengrond, diepte-ontgroning, sorteren/zeven, afvoer en tijdelijke opslag van het materiaal, ontsluiting (open verbinding met de rivier, wegeaanleg), herinrichting en secundaire activiteiten.

Tijdens de verschillende fasen van de ontgroning kunnen o.a. visuele hinder, geluidhinder, stank- en verkeersoverlast en lekkages van olie optreden, die weer gevolgen hebben voor de beschouwde milieu-aspecten. De belangrijkste effecten treden op door de afgraving van de verschillende lagen zelf, waardoor voor altijd de waarden en potenties verloren gaan die hierin opgeslagen liggen. Daarnaast is vooral van belang de effecten van een open verbinding (permanent of tijdelijk) met de Maas en de effecten van de verlaging van de grondwaterstand en de veranderingen van het stromingspatroon waardoor verdroging, mineralisatie en eutrofiëring kan optreden. Ten slotte wordt hier nog apart vermeld het feit dat de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in het gebied zullen veranderen, waardoor vooral de kwaliteit van het grondwater negatief kan worden beïnvloed, hetgeen gevolgen kan hebben voor de gebruiksmogelijkheden van het grondwater en voor natuurbehoud. Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven (in woord en beeld) welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden voor de natuur en het landschap ten aanzien van de verschillende locaties zijn te verwachten.

In onderstaande wordt per milieu-aspect een aanzet gegeven van de in het kader van deze MER nader te beschouwen milieu-effecten. Een en ander zal vooral in vraagvorm gebeuren.

6.2.1 Bodem- en grondwater

- Wat zijn (qua actie-radius en grootte) de hydrologische effecten? Hierbij kijken naar grondwaterstanden, stijghoogten in het ondiepe en het diepe watervoerende pakket, stroming in de watervoerende pakketten en door de slechtdoorlatende lagen en naar de vochtinhoud van het bodemprofiel. De te verwachten hydrologische effecten zijn sterk afhankelijk van het type verbinding (open of gesloten), van de omvang en de diepte van de zandwinput, van de afstand tot de rivier en van het peilverschil tussen rivier en put.
- Welke kwaliteitsveranderingen treden er in het grondwater op?

- Wat zijn de consequenties voor de gebruiksmogelijkheden van het grondwater (relateren aan Grondwaterplan)?
 - Wat zijn de consequenties voor de waterhuishouding van de polders? (wateraf- en aanvoer, afvoercapaciteit, kwaliteit van het polderwater).
 - De voorspelling dient te worden uitgevoerd met een grondwaterstromingsmodel dat voldoet aan de volgende eisen:
 - * meerlagenmodel (i.v.m. de beïnvloeding van het diepe pakket;
 - * de relatie rivier-grondwater moet worden meegenomen;
 - * dit geldt ook voor de relaties tussen polderwateren en grondwater.
- Waarschijnlijk kan worden volstaan met één quasi-3D, stationair model voor het hele onderzoeksgebied tussen Maas en Waal. Het model dient, voordat het gebruikt wordt voor de voorspellingsberekeningen, in voldoende mate te zijn geïjkt.
- Wat is de spreiding in de berekeningsresultaten samenhangend met onzekerheden in parameterwaarden en invoergegevens?
 - Bij welke activiteiten kunnen emissies (omvang en aard) naar bodem en grondwater optreden (olielekkages, stof e.d.)? Wat kunnen de gevolgen van deze emissies zijn?
 - De consequenties voor wat betreft verspreiding van eventuele aanwezige bodem- en grondwaterverontreinigingen dienen te worden aangegeven. Dit geldt ook voor eventuele emissies van bodemverontreinigende stoffen tijdens de afgraving en ontgroning.
 - Zijn er mogelijk zettingen te verwachten door opslag of door verandering van waterspanning in de ondergrond en wat zijn daarvan de consequenties?
 - Wat zijn de hydrologische effecten (en afgeleide effecten, zoals zettingen) van de aanleg van dijken, verbindingskanalen en kunstwerken?
 - Wat zijn de effecten van de eventuele aanleg van een haveninstallatie (zettingen, grondverzet, ontsluiting, verontreinigingen).
 - Welke volgeffekten zijn er ten aanzien van bodem en grondwater te verwachten als gevolg van de (her)inrichting? Hoe worden die beoordeeld?
 - Monitoring dient plaats te vinden van grondwaterstanden, -stijghoogten, de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater die zullen ontstaan als gevolg van de ingreep.

6.2.2 Oppervlaktewater

- Wat zijn de kwantitatieve effecten op de waterhuishouding in het omringende gebied als gevolg van eventuele veranderingen in grondwaterstroming.
- Welke kwaliteit zal het water in de put hebben? In hoeverre treedt er bij een (eventueel tijdelijk) open verbinding menging met kwalitatief minder schoon rivierwater op?
- In hoeverre is er bij menging met rivierwater bezinking van (vervuild) rivierslib te verwachten?

- Wat zijn de consequenties (bij een open verbinding) van een calamiteit op de rivier (bijvoorbeeld een giflozing)?
- In hoeverre is afhankelijk van de vorm en diepte van de plas het optreden van chemische en thermische stratificatie te verwachten?
- In hoeverre treedt als gevolg van de voorgenomen activiteit een (plaatselijke) aantasting op van de waterkwaliteit door het in suspensie komen van kleine stofdeeltjes?
- Bij welke activiteiten kunnen emissies (omvang en aard) naar het oppervlaktewater optreden (olielekkages, stof e.d.)? Wat kunnen de gevolgen van deze emissies zijn?
- Wat zijn de effecten van de eventuele aanleg van een haveninstallatie? (vertroebeling oppervlaktewater bij overslag, verontreinigingen door olielekkage, veiligheid).

6.2.3 Vegetatie

- Welke oppervlakten van welke vegetatietypen zullen verdwijnen of kunnen ontstaan? Welke invloed kan dit hebben op de overige vegetatie in het gebied en zijn omgeving?
- Welke mogelijke aantasting/verandering van de vegetatie (terrestische en aquatische) in de omgeving treedt op als gevolg van een mogelijke daling van de grondwaterstand of kwel (eutrofiëring, verdroging, mineralisatie) en als gevolg van een eventuele verandering van de waterkwaliteit?
- Welke invloed heeft een door vertroebeling van het oppervlaktewater tijdelijk of permanent verminderde lichtdoordringing op de fotosynthese van de waterflora (in feite de gehele aquatische levensgemeenschap)?
- Welke veranderingen treden er op in de voorkomens van flora en vegetatie als gevolg van overige winningsactiviteiten (zandafvoer, belading, inrichting) en het hergebruik van de plas?

6.2.4 (Avi)fauna

- In welke mate treedt biotoopverlies op en voor welke diersoorten (weidevogels, roofvogels, amfibieën, zoogdieren e.d.). Wat is de betekenis van deze biotopen op nationale/regionale schaal?
- Welke soorten ondervinden met name invloed door de uitvoering van de werkzaamheden?
- Is door de hierboven beschreven effecten (grondwaterstandsverandering, beïnvloeding kwaliteit oppervlaktewater e.d.) een verandering van het voedselaanbod te verwachten in de omgeving van de plas en een toename van bepaalde soorten (bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in vegetatie)?
- Is er sprake van barrièrewerking als gevolg van het ontstaan van een ontgrondingsplas en de bijbehorende afvoerwegen?
- Welke ecologische relaties bestaan of ontstaan er tussen de ontgrondingslocatie en het omringende gebied en in welke mate zijn hierin veranderingen te verwachten?

- Welke landschapsecologische relaties worden in welke mate beïnvloed?
- Is er sprake van rustverstoring tijdens de uitvoering van de werkzaamheden (zandwinning, sorteer- en zeefinstallatie, afvoerzand- en klei e.d.)?
- In welke mate treedt er isolatie op, of verbreking van migratieroutes door de doorsnijding van biotopen en territoria? Wat zijn de gevolgen van de doorsnijding van territoria als gevolg van de zandafvoer en de ontsluiting (barrièrewerking)?

6.2.5 Cultuurhistorie

- Welke archeologische en cultuurhistorische kenmerken gaan door de afgravingen en ontgrondingen verloren? Hierbij valt o.a. te denken aan archeologische vindplaatsen, aan cultuurhistorische elementen (boerderijen, molens e.d.) en samenhangen (verkavelingspatronen, typen en patronen van land- en waterwegen, dijken e.d.).
- Welke geomorfologische patronen of elementen verdwijnen of worden aangetast door de ontzanding? (Meanders, dode armen, richels, oeverwallen, kommen, rivierduinen).
- Welke nieuwe vormen ontstaan ten gevolge van de zandwinning, tijdelijk of permanent?

6.2.6 Visueel landschappelijke aspecten

- Tot hoever strekt de visuele invloedssfeer zich uit in de omgeving van de locaties?
- Welke visueel-ruimtelijk belangrijke elementen en structuren gaan verloren of worden gewijzigd?
- Hoe worden de visueel-ruimtelijke kenmerken van en relaties tussen het binnendijkse en buitendijkse gebied, zoals waargenomen vanaf de winterdijk, beïnvloed.
- Hoe ziet de situatie tijdens en na zandwinning eruit vanaf de eerder gekozen standpunten? (fotomontages, simulatietekeningen e.d.).
- Hoe wordt elk ontgrondingsalternatief door landschappelijke aankleding ingepast in het landschap?
- Welke zijn de visueel-ruimtelijke gevolgen van met name de industriële sorteer-/zeefinrichting en de (tijdelijke) opslag van zand en klei?

6.2.7 Veiligheid en overlast voor de bevolking

- In welke mate treden als gevolg van zandwinning en overslag, geluid-, trilling- en stankoverlast op voor de omwonende bevolking?
- In hoeverre is er geluid- en verkeersoverlast te verwachten als gevolg van klei- en zandtransport?
- In hoeverre zullen er als gevolg van hydrologische effecten of door het transport zettingen in de ondergrond optreden? Wat is de invloed hiervan op nabijgelegen waterkeringen, woningen en gebouwen (veiligheid, schade)?

- In hoeverre wordt bij ontzanding de bereikbaarheid van omliggende dorpen en buurtschappen beïnvloed?
- In hoeverre is er geluid- en verkeersoverlast te verwachten als gevolg van de nabestemming?

6.2.8 Landbouw

- Is verplaatsing of opheffing van landbouwbedrijven als gevolg van de zandwinning voorzien? Welke milieu- en landschapseffecten zal dit hebben?

7 VERGELIJKING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT VOOR ELK VAN DE IN BESCHOUWING GENOMEN ALTERNATIEVEN

De alternatieven en varianten moeten, althans wat hun milieu-aspecten betreft, vergeleken worden met de (autonome) ontwikkeling van het milieu. Hierbij dienen ook de normen en streefwaarden van het milieubeleid te worden beschouwd. Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het MER kunnen zijn:

- Een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect (afweging van ongelijksoortige milieu-aspecten dient echter vermeden te worden).
- In welke mate denkt de initiatiefnemer bij elk van de alternatieven zijn doelstellingen te kunnen verwezenlijken?
- Een beschouwing van de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief.

De verschillende gevolgen van de alternatieven dienen zo te worden gepresenteerd dat een onderlinge vergelijking mogelijk is en een goed inzicht ontstaat in de verschillende keuzemogelijkheden.

De beoordeling en vergelijking van de gevolgen dient op een begrijpelijke wijze plaats te vinden aan de hand van toetsingscriteria en argumentatie.

De criteria worden beoordeeld op zo objectief mogelijke maatstaven, die bij voorkeur ontleend moeten worden aan beleidsuitspraken op landelijk en provinciaal niveau. In sommige gevallen zijn de criteria geformaliseerd tot een wettelijke norm. Voor zover dat het geval is dienen de effecten te worden afgezet tegen de normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

8 OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Een overzicht van de leemten in kennis en informatie die na de voorspellingen van de milieu-effecten zijn overgebleven en die tot onvolledigheid leiden, moeten in het MER worden opgesomd, alsmede de redenen waarom deze leemten zijn blijven bestaan. Daarbij kunnen ook vermeld worden:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden (en in gebruikte invoergegevens);
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieu-gevolgen op korte en langere termijn;
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden.

Bij deze leemten in kennis mag niet die informatie worden aangegeven, welke voor het te nemen besluit essentieel zal zijn, zodat die in elk geval in het MER niet mag ontbreken. Dit soort informatie dient met prioriteit geïdentificeerd te worden.

De vastgestelde leemten in kennis en informatie kunnen worden gezien als onderwerpen van voortgaande studie.

In een later stadium dient door bevoegd gezag een evaluatieprogramma opgesteld te worden van de daadwerkelijk optredende gevolgen voor het milieu. In dit programma dienen de vastgestelde leemten in kennis en informatie te worden betrokken. Deze nazorg die eveneens onderdeel vormt van MER, dient betrekking te hebben op de doelgerichtheid van de getroffen voorzieningen en effect-beperkende maatregelen.

9 SAMENVATTING VAN HET MER

In het MER behoort een samenvatting te worden gegeven, welke aan het bevoegd gezag en aan een zo breed mogelijk publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het MER en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu bij elk van de beschreven alternatieven.

Ten aanzien van de opstelling van de samenvatting van het MER verdient het aanbeveling om de intenties van de wet scherp naar voren te doen brengen. Deze intenties zijn:

- motivering van het belang van het voornemen;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de Ausgangssituatie van het milieu (mede ten behoeve van de evaluatie achteraf);
- zo objectief mogelijke beschrijving en voorspelling van de effecten van de verschillende alternatieven;
- vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

10 VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

Het MER is een samenvattend rapport van de resultaten van studies naar de gevolgen voor het milieu van de te ondernemen activiteit en van de in beschouwing genomen alternatieven. Het MER kan als zodanig onderdeel vormen van een document van bredere strekking, in dit geval het IZP. Het MER zal echter wel duidelijk als een apart onderdeel herkenbaar moeten zijn en als zodanig zijn aangegeven.

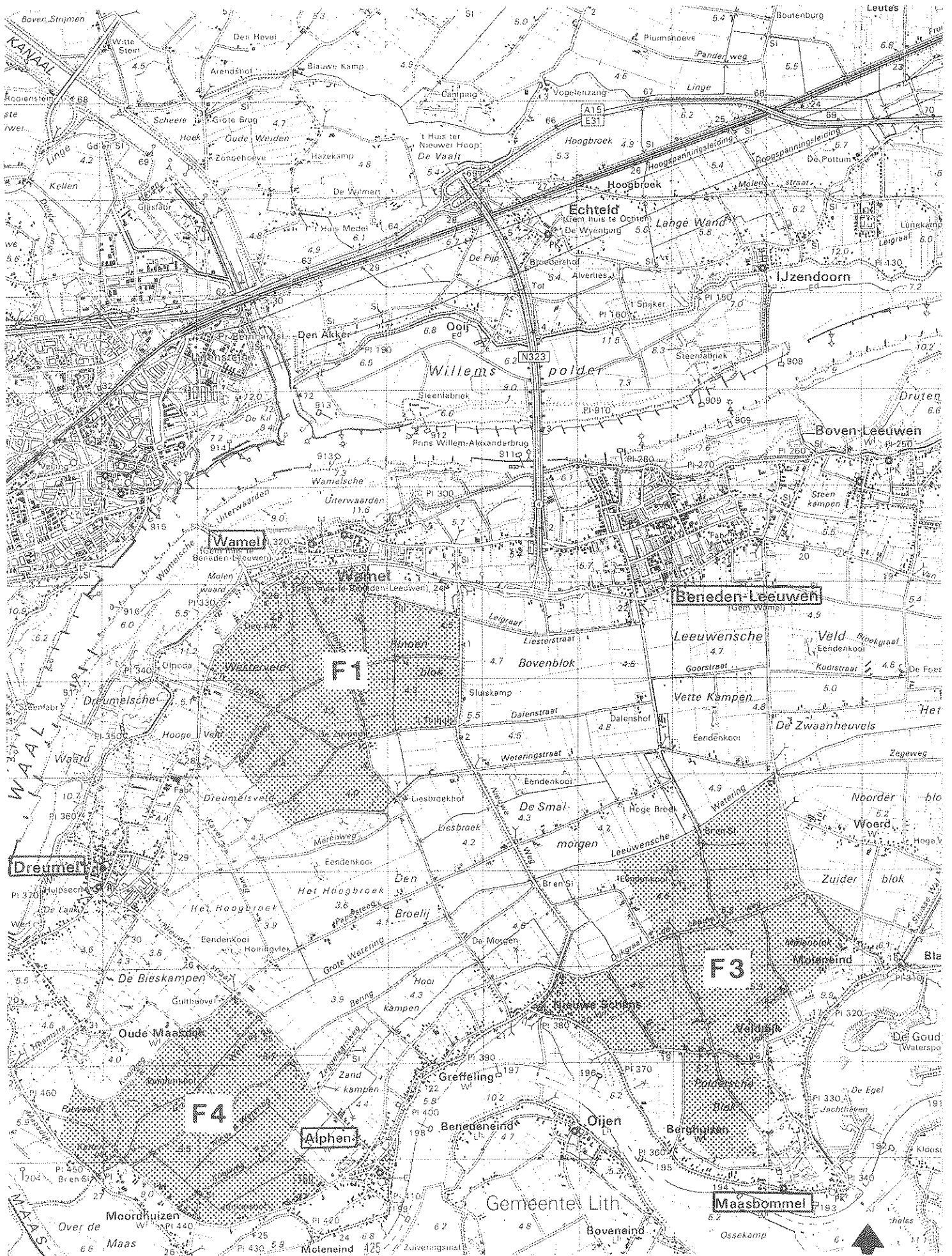
Het MER moet goed leesbaar zijn en bruikbaar zijn om een zo breed mogelijk publiek voldoende inzicht te verschaffen in de probleemstelling, het doel en de gevolgen voor het milieu van elk van de in beschouwing genomen alternatieven. Daarnaast dient het MER te zijn toegepitst op de voor het milieu relevante punten, op zodanige wijze dat het bevoegd gezag het milieubelang in de besluitvorming op voldoende wijze mee kan wegen. Dit betekent dat:

- het MER (zonder bijlagen) een beperkte omvang heeft en voorzien is van een goed op de inhoud afgestemde samenvatting;
- de gevolgen voor het milieu van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven en varianten daarvan, evenwichtig en logisch samengevoegd dienen te worden weergegeven in het MER;
- te sterke vereenvoudiging enerzijds en vaktaal anderzijds zoveel mogelijk moet worden vermeden;
- de samenvatting kort en overzichtelijk de kern van het MER zal moeten weergeven (eventueel toelichting in de vorm van een of meer overzichtstabellen);
- keuze-elementen die bepalend zijn voor de beoordeling en ook die, welke bepalend zijn geweest voor de inhoud van het MER, dienen eenduidig tot uitdrukking te komen in het MER.

Nijmegen, 25 april 1989/2/ek/843W

BEGRENZING WAARBINNEN DE INRICHTINGSVARIANTEN ONTWIKKELD ZULLEN WORDEN

Bijlage 1

schaal 1:50.000

BIJLAGE 2 LIJST VAN INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN

Wettelijk adviseurs

- 1 Ministerie van Landbouw en Visserij, directie Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie, provincie Gelderland te Arnhem.
- 2 Regionale inspecteur van de Volksgezondheid voor de milieuhygiëne Gelderland te Arnhem.

Inspraakreacties

- 3 325 gelijkkluidende bezwaarschriften (opgesteld door het comité Waakzaamheid F-3).
- 4 R.A.J.M. Petit te Maasbommel.
- 5 N.H. Heinemann te Maasbommel.
- 6 Maatschappij tot verwerving van industriezand B.V. te Nijmegen.
- 7 N.V. Waterleiding Maatschappij Gelderland te Velp.
- 8 C.F.M. Rutten te Dreumel.
- 9 Gemeente West Maas en Waal te Beneden-Leeuwen.
- 10 H.F.G.M. van de Werdt te Wamel.
- 11 Nederlandse Vereniging van Regionale Industriezand- en grind producenten te Arnhem.
- 12 Noordbrabantse Chr. Boerenbond, afdeling Alphen te Alphen aan de Maas.
- 13 Federatie van hengelsportverenigingen de Betuwe te Buren.
- 14 Noordbrabantse Christelijke Boerenbond afdeling Wamel te Wamel.
- 15 Geldersche Maatschappij van Landbouw, afdeling Beneden Waalkant te Dreumel.
- 16 Nederlandse vereniging van fokkers van edelpelsdieren te Nederasselt.
- 17 Nederlandse fruittelers organisatie te 's-Gravenhage.
- 18 Comité Waakzaamheid F-3 te Maasbommel.
- 19 Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Gelderland te Arnhem.
- 20 Wild Beheereenheid "Maas en Waal West" te Wamel.
- 21 Fam. Cruysen te Dreumel.
- 22 Provinciale Gelderse Energiemaatschappij te Arnhem.
- 23 H.A. van Welie jr. Dreumel.

Overeenkomstig de wettelijke regeling voor het opstellen van een MER is een ieder in de gelegenheid gesteld om naar aanleiding van de ter visie gelegde Startnotitie opmerkingen te maken over de te geven richtlijnen. In totaal zijn 346 reacties ontvangen. Evenzo is advies ontvangen van de directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in de provincie Gelderland en de Regionale Inspecteur van de Volksgezondheid, welke zijn aangewezen als wettelijk adviseurs bij het opstellen van een MER.

Voor zover ze relevant waren voor de MER zijn de opmerkingen uit deze inspraakreacties verwerkt in het advies, dat een werkgroep van de Commissie Milieu-effectrapportage over de richtlijnen heeft uitgebracht. Als zodanig zijn deze opmerkingen dan ook veelal terug te vinden in deze Richtlijnennota die immers op basis van dit advies is opgesteld.

Voor zover de gemaakte opmerkingen echter niet zijn meegenomen, wordt dit in deze bijlage toegelicht. In de linker kolom worden deze opmerkingen daartoe kort samengevat onder verwijzing naar de betreffende inspraakreactie(s). Voor de nummering wordt verwezen naar de lijst van inspraakreacties in bijlage 2. In de rechter kolom wordt vervolgens kort gemotiveerd, waarom de betreffende opmerking niet in de richtlijnen is opgenomen.

Opmerking

Commentaar

- In verband met de te verwachten negatieve consequenties voor het milieu dienen de alternatieven met een "open verbinding door middel van een keersluis" te vervallen (2).
- Voor de F3-locatie dient ook een "dichte variant met natuurbouw" meegenomen te worden (9, 18).
- Voor de locatie F4 dient ook een recreatievariant overwogen te worden (9, 18).
- Als mogelijk alternatief buiten West Maas en Waal (nul-variant) zou de D1-locatie alsnog meegenomen moeten worden (2).

- Het is op voorhand niet aan te geven in welke mate die negatieve consequenties te verwachten zijn. Daartoe zullen eerst de resultaten van het MER-onderzoek moeten worden afgewacht (zie richtlijnen inzake het op te stellen hydrologisch model voor grond- en oppervlaktewater).
- De recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden in samenhang met een "open verbinding" met de Maas zijn doorslaggevende argumenten geweest om de F3-locatie alsnog in de afweging te betrekken. Bovendien is een "dichte variant" vanuit zandwinningsoptiek minder interessant. Voor wat betreft de bestemming zal er naast de "pure recreatievariant" (variant 3A) een tweede variant ontwikkeld worden, waarbij naast recreatie ook een duidelijk accent wordt gelegd op natuurbouw (variant 3B).
- De goede natuurbouwmogelijkheden vanwege de relatief geïsoleerde ligging en de mogelijkheid om hier een ecologische verbindingzone te maken (visie Doievaar) zijn doorslaggevende argumenten geweest om de F4-locatie alsnog in de afweging te betrekken. Een "pure recreatievariant" op deze locatie is uit ruimtelijke ordeningsoverwegingen niet gewenst. Wel zal bezien worden of er mogelijkheden zijn voor (beperkt) recreatief medegebruik.
- In het eerdere besluitvormingsproces is de D1-locatie als mogelijke locatie reeds afgevallen (zie: Ontwerp-IZP maart 1987, Notitie Verdere aanpak IZP-december 1987, IZP 1e fase juni 1988). Overwegingen hierbij waren dat vanwege achtereenvolgens: het handhaven van de Maurikse Straat met langsliggende woningen, de uitbreiding van de noodzakelijke kwelzone langs het A'Rijnkanaal, en de inpassing van een regionale zandwinning, deze locatie ondanks de goede recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden niet meer voldeed aan de gestelde randvoorwaarden zowel wat betreft de totale zandopbrengst als wat betreft de winbare zandopbrengst per ha. Overigens wordt de beoogde recreatieve ontwikkeling thans gerealiseerd via de genoemde regionale zandwinning. Provinciale Staten hebben op 29 juni 1988, met de vaststelling van het IZP, 1e fase besloten, de keuze voor de tweede locatie pas na een nader vergelijkend onderzoek tussen F1, F3 en F4 af te ronden. Impliciet zijn hiermee andere mogelijke locaties de-

- Schade en overlast door natuurontwikkeling aan agrarische belangen zoals: extra overlast van vogels voor omliggende fruitteelt, verspreiding van onkruid, extra milieubeschermdende maatregelen e.d. (19, 17, 16, 15, 14, 23, 12, 10, 8, 5, 4) als ook overige ontwikkelingsmogelijkheden bijv. voor de sportvisserij (13) en mogelijke consequenties voor de jachtrechten (20).
- Consequenties van de ontzandingen in Brabant (9, 18).
- Advisering van de Commissie MER over de Kleine Keuzenota (18).
- De Commissie voor de milieu-effectrapportage adviseert als richtlijn op te nemen: welke cumulatie-effecten zijn er te verwachten door de landinrichting én de zandwinning.

- Deze effecten behoren niet tot de milieu-effecten zoals die in het MER beschreven moeten worden. Omdat deze effecten bij de uiteindelijke afweging echter wel degelijk meegenomen moeten worden, zal er naast het MER ook nog een "Kleine Keuzenota" opgesteld worden. In deze allesomvattende alternatievennota zullen naast de conclusies uit het MER ook de overige aspecten aan de orde komen zoals: de zandwinning (o.a. zandkwaliteit, -kwantiteit), de landbouw, de toeristisch-recreatie ontwikkelingsmogelijkheden e.d. Als zodanig zullen ook alle andere opmerkingen met betrekking tot niet-milieu-effecten meegenomen bij het opstellen van de Kleine Keuzenota.
- Volgens het voorlopig standpunt van Gedeputeerde Staten van die provincie zal de grootschalige zandwinning in Brabant in eerste instantie geconcentreerd worden bij Cuyk (Kraaijenbergse plassen) en op wat langere termijn bij Ravenstein. Ten opzichte van de gemeente West Maas en Waal zijn er derhalve geen directe consequenties te verwachten.
- In afwijking tot wat uit de Startnotitie gelezen kan worden (maar niet bedoeld is), zal de werkgroep van de Commissie MER alleen om advies gevraagd worden over het MER-rapport.
- De zandwinning (inclusief herinrichting) is de activiteit waarop de verplichting tot het maken van een MER rust. De milieu-effecten die ontstaan door een eventuele landinrichting worden voor zover deze te voorzien zijn, meegenomen in de beschrijving van de autonome ontwikkeling. Derhalve is een richtlijn die vraagt om de cumulatieve effecten van zowel landinrichting als zandwinning overbodig.